

Sygn. akt I ACa 797/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Anna Miastkowska (spr .)

Sędziowie : SA Małgorzata Dzieciołowska

SA Wincenty Ślawski

Protokolant: stażysta Iga Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **M. N., N. N. (1), P. N. i Ł. N.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie i stosowne odszkodowanie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 3 kwietnia 2015 r. sygn. akt I C 1233/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 sentencji:

- w punkcie 1 w ten tylko sposób, że zasądzone od pozwanego na rzecz powódki M. N. zadośćuczynienie podwyższa z kwoty 50.000 złotych do kwoty 70.000 (siedemdziesiąt tysięcy) złotych;

- w punkcie 2 w ten tylko sposób, że zasądzone od pozwanego na rzecz powódki N. N. (1) zadośćuczynienie podwyższa z kwoty 40.000 złotych do kwoty 60.000 (sześćdziesiąt tysięcy) złotych;

- w punkcie 3 w ten tylko sposób, że zasądzone od pozwanego na rzecz powoda Ł. N. zadośćuczynienie podwyższa z kwoty 40.000 złotych do kwoty 60.000 (sześćdziesiąt tysięcy) złotych;

- w punkcie 4 w ten tylko sposób, że zasądzone od pozwanego na rzecz powoda P. N. zadośćuczynienie podwyższa z kwoty 40.000 złotych do kwoty 55.000 (pięćdziesiąt pięć tysięcy) złotych;

- w punkcie 6 w ten tylko sposób, że podlegającą ściąganiu od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwotę 8.734,86 złotych podwyższa do kwoty 13.387 (trzynaście tysięcy trzysta osiemdziesiąt siedem) złotych;

- w punkcie 8 w ten sposób, że zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów: M. N. kwotę 2.520 (dwa tysiące pięćset dwadzieścia) złotych, N. N. (1) i Ł. N. kwoty po 2.160 (dwa tysiące sto sześćdziesiąt) złotych, oraz na rzecz P. N. kwotę 1.512 (jeden tysiąc pięćset dwanaście) złotych z tytułu zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego;

II. oddala apelację powodów w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów M. N., N. N. (1) i Ł. N. kwoty po 1.809 (jeden tysiąc osiemset dziewięć) złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, natomiast koszty te znosi między pozwanym a powodem P. N.;

IV. nie obciąża powodów kosztami sądowymi od oddalonej części apelacji;

V. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwotę 3.750 (trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt) złotych z tytułu części nieuiszczonych kosztów sądowych.

I A Ca 797/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 kwietnia 205 roku, wydanym w sprawie z powództwa M. N., N. N. (1), P. N. i Ł. N. przeciwko (...) S.A. w W. o zadośćuczynienie i odszkodowanie, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zasądził od pozwanego na rzecz powodów zadośćuczynienie w wysokości: na rzecz M. N. – 50.000 zł, a na rzecz pozostałych powodów w wysokości po 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od wskazanych dat, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Orzeczenie powyższe zostało oparte na ustaleniach które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne.

Sąd I instancji między innymi zaznaczył, że w dniu 26 stycznia 1999 roku poniósł śmierć w wypadku drogowym D. N., mąż i ojciec powodów. Sprawca wypadku został skazany w sprawie II K 266/99.

W trakcie likwidacji szkody pozwany wypłacił tytułem pogorszenia sytuacji życiowej na rzecz żony zmarłego M. N. kwotę 25.000 zł, na rzecz córki N. N. (1) kwotę 20.500 zł, na rzecz syna Ł. N. kwotę 20.000 zł, a nadto wypłacił na rzecz dzieci rentę alimentacyjną.

Powódka M. N. w chwili śmierci męża miała 38 lat. Pożycie małżonków N. było bardzo udane. Po śmierci męża powódka popadła w depresję, nie potrafiła skoncentrować się na obowiązkach domowych, przyjmowała silne leki psychotropowe, mimo upływu czasu nadal odczuwa żal po jego stracie. Jej funkcjonowanie jest zaburzone i wskazuje na występowanie żałoby złożonej o przedłużonej reakcji. Śmierć męża była dla powódki tożsama z zerwaniem szczególnej więzi emocjonalnej, naruszony został jej dobrostan emocjonalny i psychiczny. Powódka wymaga dalszej pomocy psychoterapeutycznej.

Powódka N. N. (1) w dacie śmierci ojca miała 8 lat, Ł. N. - 17 lat, P. N. - 20 lat. Z ojcem łączyły ich bliskie więzi emocjonalne. Zmarły pomagał dzieciom w nauce, był dla nich wzorem i oparciem. Powodowie nadal go wspominają i trudno im się pogodzić z jego śmiercią. Ł. N. miał kłopoty z nauką, korzystał z pomocy psychologa. P. N. w dacie zgonu ojca pracował w charakterze mechanika samochodowego, musiał zrezygnować z dalszej nauki.

Sąd Okręgowy uznał żądania powodów za podlegające uwzględnieniu co do zasady. Odpowiedzialność pozwanego nie budziła wątpliwości w świetle art. 822 k. c. oraz przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, a nadto w świetle art. 436 § 1 k. c. w zw. z art. 435 § 1 k. c.

Powodom przysługiwało zadośćuczynienie z tytułu krzywdy powstałej w następstwie śmierci D. N. stosownie do treści art. 448 k. c. i art. 24 § 1 k.c. mających zastosowanie do szkód poniesionych przez najbliższych członków rodziny zmarłego przed wejściem w życie art. 446 § 4 k. c.

Odwołując się do kryteriów decydujących o wielkości świadczeń przyznawanych osobom pokrzywdzonym w rozpatrywanej sytuacji, Sąd I instancji zasądził na rzecz powodów kwoty określone wyrokiem uznając je za właściwe

i dostosowane do powyższych przesłanek. Powództwa każdego z powodów w pozostałej części zostały oddalone jako zbyt wygórowane, w całości zostało też oddalone powództwo P. N. o odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej.

Apelację od powyższego wyroku złożyli powodowie zaskarżając go w części oddalającej powództwo względem każdego z powodów co do kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 26 września 2014 roku.

Skarżący zarzucili naruszenie prawa materialnego, to jest art. 24 § 1 k. c. w zw. z art. 448 k. c. poprzez błędna wykładnie polegająca na przyjęciu, iż zadośćuczynienie zasądzone na rzecz powodów jest w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy adekwatne do krzywdy jaką wywoła śmierć męża i ojca.

W konkluzji skarżący domagali się zmiany wyroku przez zasądzenie na rzecz każdego z powodów dalszej kwoty po 30.000 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja była w części uzasadniona.

Na wstępie niniejszych rozważań należało zaznaczyć, że poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne były prawidłowe i nie kwestionowane przez stronę skarżącą, właściwa była też ocena stanu faktycznego pod kątem zastosowania prawa materialnego co do przysługujących powodom roszczeń, z tym, że określona przez Sąd wysokość przyznanego skarżącym zadośćuczynienia budziła istotne wątpliwości, co czyniło po części zasadnym zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego wskazanych w apelacji.

Zdaniem Sądu II instancji, Sąd Okręgowy niedostatecznie bowiem rozważył znaczenie ustalonych przez siebie okoliczności w ramach oceny rozmiaru krzywdy doznanej przez powodów, zwłaszcza w aspekcie przesłanek opisanych w apelacji.

Wymaga podkreślenia, że krzywda jako zasadnicze kryterium decydujące o wysokości należnego zadośćuczynienia ma niewymierny charakter, a co za tym idzie ocena w tym zakresie powinna być dokonana na podstawie całokształtu okoliczności konkretnej sprawy.

O wielkości zadośćuczynienia decyduje sąd meriti, w ramach przysługującej mu swobody decyzyjnej, kierując się podstawową zasadą, że przyznane zadośćuczynienie powinno przedstawiać realną wartość dla pokrzywdzonego (wyrok S.A. w Łodzi z dnia 7 września 2012 r. I A Ca 640/12, LEX nr 1220559).

Z. kwota nie może być więc symboliczna gdyż ma spełniać funkcję kompensacyjną.

W sytuacji gdy wysokość zadośćuczynienia ma charakter ocenny, a przy jego ustalaniu sądy zachowują duży zakres swobody, skuteczne zakwestionowanie wysokości zadośćuczynienia możliwe jest tylko wtedy kiedy zachodzi wyraźna lub rażąca jego nieproporcjonalność do wyrządzonej krzywdy (m. in. wyrok S.N. z dnia 15 października 2009 r. I CSK 83/2009, niepubl.).

W konsekwencji zarzut niewłaściwego określenia wysokości zadośćuczynienia może być uwzględniony wówczas gdyby nie zostały wzięte pod uwagę wszystkie istotne kryteria wpływające na tę postać kompensaty, zaś korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, czyli albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (wyrok S.A. w Łodzi z dnia 27 września 2012 r. I A Ca 607/12, LEX nr 1223370).

W rozpatrywanym przypadku, Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia art. 448 kc w zw. z art. 24§1 kc oddalając powództwo na skutek mylnej oceny, że kwoty przyznane powodom zaskarżonym wyrokiem były adekwatne do rozmiaru krzywdy.

Niewątpliwie, jak słusznie podkreślono w apelacji, krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej trudno jest wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek należy traktować indywidualnie, z nawiązaniem do sytuacji życiowej pokrzywdzonego.

Dokonując analizy w powyższej mierze, Sąd I instancji w niewystarczającym zakresie uwzględnił skutki jakie w życiu powodów wywołała śmierć D. N..

Należało bowiem podkreślić, co zaznaczyli skarżący, że zdarzenie to wywołało szczególnie negatywne konsekwencje dla dzieci zmarłego, zwłaszcza dla najmłodszego dziecka, opisane w apelacji. Równie poważne skutki miał zgon męża w życiu M. N..

Powodowie utracili oparcie jakie stanowił dla nich D. N., nie tylko w wymiarze materialnym (zmarły był osobą która głównie przyczyniała się do zaspokajania potrzeb rodziny), ale przede wszystkim w wymiarze niemajątkowym. Małżonkowie N. stanowili bardzo zgodne małżeństwo, a wszystkich członków rodziny łączyły bliskie więzi rodzinne. Żaloba odczuwana przez M. N. wykraczała poza zwyczajowo przyjęte ramy, trwając w pewnych, opisanych przez biegłego elementach, do daty wyrokowania. Powódka nadal wymaga stosownej terapii psychologicznej. Podobne skutki wywołała śmierć ojca w życiu dzieci zmarłego, rodząc uczucie krzywdy i osamotnienia. Powodowie w młodym wieku zostali pozbawieni pomocy ojca co miało poważne znaczenie, głównie dla N. N. (1) i Ł. N., którzy w tym czasie pobierali naukę i byli w wieku kiedy dla ich prawidłowego rozwoju oddziaływanie ojca w procesie wychowawczym ma niebagatelny wpływ.

Analizując ponownie opisane wyżej okoliczności, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że adekwatnymi do rozmiaru krzywdy powodów są kwoty wyższe o 20.000 zł w przypadku M. N., N. N. (1) i Ł. N. oraz o 15.000 zł w przypadku P. N.. W tej ostatniej mierze na rozmiar zadośćuczynienia miała wpływ okoliczność, że w dacie śmierci ojca powód był już osobą samodzielną, tak więc krzywda jakiej doznał miała mniejszy wymiar niż krzywda pozostałych dzieci zmarłego.

Dlatego działając na mocy art. 386§1 kpc Sąd Apelacyjny zmienił stosownie zaskarżone orzeczenie w 1, 2, 3 i 4 sentencji.

Odpowiedniej korekcie podlegały nadto rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania. Zmianie uległ bowiem zakres w jakim zostało uwzględnione powództwo. Powodowie wygrali spór średnio w 58%. Na ich rzecz tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 8 sentencji wyroku) należało zasądzić kwoty: 2.520 zł na rzecz M. N., po 2.160 zł na rzecz N. N. (1) i Ł. N. i 1.512 zł na rzecz P. N.. Podwyższeniu do 13.387 zł uległa kwota z tytułu kosztów sądowych wymieniona w punkcie 6 sentencji (koszty te stanowiły łączną kwotę 24.046 zł, w tym 23.500 zł z tytułu opłat sądowych od których powodowie zostali zwolnieni i 546 z tytułu wynagrodzenia biegłego).

Apelacja w pozostałym zakresie podlegała oddaleniu stosownie do treści art. 385 kpc.

Dalsze podwyższenie przyznanych ostatecznie powodom kwot nie znajdowało usprawiedliwienia w okolicznościach sprawy. Na tego rodzaju decyzję nie pozostawał bez wpływu fakt, że od daty śmierci D. N. upłynął stosunkowo długi okres czasu, w którym skutki żaloby uległy złagodzeniu, a młodsze dzieci zmarłego miały możliwość uzyskać samodzielność.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto w oparciu o przepisy art. 98§1 i 100 kpc w zw. z art. 108§1 kpc i art. 391§1 kpc., nakazano też ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 3.750 zł z tytułu obciążających tę stronę kosztów sądowych w drugiej instancji. Sąd Apelacyjny nie obciążył powodów kosztami sądowymi od oddalonej części apelacji mając na względzie ich sytuację materialną i bytową.